

"Yachol m'Rosh Chodesh"

When, Why, and How we tell the story of the Exodus

For Torah in Motion/ Pesach Yom Iyun 2026 - by Menachem Leibtag

Intro: Discuss

Remembering WHAT happened - vs.

Remembering WHY it happened

I. The source of our Biblical obligation

A. RAMBAM CHAMETZ U/MATZA CHAPTER 7

א מצות עשה של תורה **לספר בניסים ונפלאות** שנעשו לאבותינו במצריים, בליל חמישה עשר בניסן--שנאמר:

"זכור" את היום הזה אשר יצאתם (**"שמות יג, ג**),

כמה שנאמר "זכור את יום השבת" (**"שמות כז, ו**).

מניין שבליל חמישה עשר?--תלמוד לומר **"והגדת לבנך, ביום ההוא לאמור: בעבור זה" ("שמות יג, ח)**, בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך.

Discuss:

- Why commandment exist even when there are no children
- Why there is a need for TWO psukim
- Why would someone consider that the commandment might begin already on the first day of Nisan!

Shmot 13:3-8 / the first time Bnei Yisrael hear this commandment!

[note 12:15-20 was Hashem to Moshe/ 12:21-28 only about Pesach]

שמות פרק יב

א ויאמר יהוה אל-משה ואל-אהרן, בארץ מצרים לאמר. **ב. החדש הזה לכם,**

ראש חודשים: ראשון הוא לכם, לחדשי השנה. ג דברו, אל-כל-עדת

ישׂראל לאמר, **בעשר, לחדש הזה:** ויקחו להם, איש שׂה לבית-אבת--שׂה לבית... .

ו והיה לכם למשמרת, **עד ארבעה עשר יום לחדש הזה;** ושחטו אתו,...

יג והיה הדם לכם לאת, על הבתים אשר אתם שם, וראיתי את-הדם,

ופסחתי עלכם; ולא-יהיה בכם נגף למשחית, בהפתי בארץ מצרים

יד. **והיה היום הזה לכם לזכרון, וחקתם אתו תג**

ליהוה: לדתיכם, חקת עולם תחגהו...

טו שבעת ימים, מצות תאכלו--אך ביום הראשון...

II. Shmot chapter 13 - note how there is no precise date!

However, in the previous narrative - the nation just left Egypt!

13:3. And Moshe commanded the people -Remember this day that you left Egypt, for God has taken you out with an out- stretched hand, and don't eat chametz. 4-5. Today you are leaving in the spring... when you come to the Land... do this service in this month. 6. For seven days you shall eat Matza, and on the seventh day make a holiday for God. 7. Matzot shall be eaten for seven days, and no chametz or leaven shall be seen in all your borders. 8. And you shall tell your son on that day, saying: for the sake of THIS, God did for me [?], when I went out from Egypt.	שמות פרק יג - ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם, זְכוֹר אֶת-הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאוּתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים, כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם מִזֶּה; וְלֹא יֵאָכֵל חֻמֶּץ. ד הַיּוֹם אַתֶּם יֵצְאִים, בְּחֹדֶשׁ, הָאָבִיב. ה וְהָיָה כִּי-יְבִיאֲךָ יְהוָה אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי...; וְעַבְדָּתָ אֶת-הָעֲבָדָה הַזֹּאת, בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה. ו שִׁבְעַת יָמִים, תֹּאכַל מַצֹּת; וּבַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי, חֵג, לַיהוָה. ז מַצּוֹת יֵאָכֵל, אֵת, שִׁבְעַת הַיָּמִים; וְלֹא- יֵרָאֶה לָּךְ חֻמֶּץ, וְלֹא-יֵרָאֶה לָּךְ שָׂאֵר--בְּכָל-גְּבֻלָּךְ. ח וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ, בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי, בְּיֵצְאוֹתִי מִמִּצְרַיִם.

. How to understand "בעבור זה" -What do we explain to our children

Why did Hashem take me out?; or Why am I eating matza?

רש"י שמות פרק יג פסוק ח (ח) בעבור זה -

בעבור שאקיים מצותיו, כגון פסח מצה ומרור הללו:

Rashi: God took me out SO THAT I would keep His Commandments...

אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) (ח) בעבור זה

אמר רבי מרינוס, פ"י בעבור זה, היה ראוי להיותו הפוך: -

זה בעבור שעשה ה' לי. - והביא רבים כמוהו לדעתו.

ולפי דעתי, אין אחד מהם נכון, כי איך נהפוך דברי אלהים חיים. וטעם הפסוק הפך מחשבתו, כי אין אנו אוכלים מצות בעבור זה,

רק פ"י בעבור זה, בעבור זאת העבודה - שהוא אכילת המצה

ולא יאכל חמץ - שהוא תחלת המצות שצוה לנו השם

- עשה לנו השם אותות עד שהוציאנו ממצרים.

והטעם לא הוציאנו ממצרים רק לעבדו, ... וכתוב:"

אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים" (במד' טו, מא):

Ibn Ezra: Rebbi Merinas explains – the verse should be read backwards "zeh ba'avur",

This [matza that we eat] is **because God did miracles for me...** But in my opinion... "ba'avur zeh" implies

For the sake of this service – which is eating matza and not eating chametz, which are the first mitzvot that God commanded us – God did these miracles...:

The reason – for God only took us out of Egypt **in order that we would serve Him...**

III. Brit Bein ha'Btarim The Covenant of the Parts /

Why the story **MUST** begin with Avraham Avinu

[The need for 'slavery & redemption' to become God's Nation]

[A 'collective memory' that will affect our national behavior]

בראשית פרק ט"ו

א אחר הדברים האלה, הִיָּה דְבַר-יְהוָה אֶל-אַבְרָם, בְּמַחְזָה,
לֵאמֹר: **אֵל-תִּירָא אַבְרָם, אֲנֹכִי מִגֵּן לְךָ...**

Statement by Hashem:

ז וַיֹּאמֶר, אֱלֹהֵי: אֲנִי יְהוָה, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים-
לְתֵת לְךָ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת, **לְרִשְׁתָּהּ.**

Question by Avraham

ח וַיֹּאמֶר: אֲדֹנָי יְהוִה, **בְּמָה אֲדַע** כִּי **אִירְשָׁנָה.**

Hashem's answer: (preceded by a symbolic covenantal ceremony)

יג וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם, **יָדַע תֵּדַע** כִּי-גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאָרֶץ
לֹא לָהֶם, **וְעַבְדוּם, וְעֵנּוּ אֹתָם**-- אַרְבַּע מֵאוֹת, שָׁנָה.

יד וְגַם אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ, דָּן אֲנֹכִי; וְאַחֲרֵי-כֵן
יֵצְאוּ, בְּרִכְשׁ גָּדוֹל.

טו וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל-אַבְתִּיךָ, בְּשָׁלוֹם...

יח בַּיּוֹם הַהוּא, כָּרַת יְהוָה אֶת-אַבְרָם-- בְּרִית לֵאמֹר:
לְזַרְעֲךָ, נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת, מִנְּהַר מִצְרַיִם, עַד-
הַנְּהַר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת

IV. Moshe Rabeinu's speech in fortieth year / Devarim 6:20-25

Note similar concept - explain WHY God took you out, not THAT...

Note how it matches Rashi & Ibn Ezra's explanation to 13:8

20 When your son should ask you in time to come, saying: 'What is the meaning of the testimonies, statutes, and ordinances which Hashem has commanded you? 21 then you shall say to your son:: 'We were once slaves to Pharaoh in Egypt, & God took us out with a mighty hand. 22 And Hashem showed signs and great wonders upon Egypt, upon Pharaoh, and upon all his house, before our eyes. 23 And He brought us out from there, IN ORDER THAT He might bring us in, to give us the Land which He swore unto our fathers. 24 And Hashem commanded us to do all these statutes, to fear the LORD our God, for our good always, that He might preserve us alive, as it is at this day. 25 And it shall be righteousness...	כ כִּי-יִשְׁאַלְךָ בֶּןְךָ מָחָר, לֵאמֹר: מָה הָעֲדוֹת, וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים, אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, אֲתָכֶם. כא וְאָמַרְתָּ לְבֶןְךָ, עֲבָדִים הָייִנוּ לַפְרָעָה בְּמִצְרַיִם; וַיֹּצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם, בְּיַד חֲזָקָה. כב וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם, בְּפְרָעוֹה וּבְכָל-בֵּיתוֹ--לְעֵינֵינוּ. כג וְאוֹתָנוּ, הוֹצִיא מִשָּׁם--לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ, לְתֵת לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם. כד וַיֹּצִיֵנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה, לְיִרְאָה, אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ-- לְטוֹב לָנוּ כָּל-הַיָּמִים, לְחִיתָנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה. כה וְצִדְקָה, תִּהְיֶה-לָנוּ: כִּי-נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה הַזֹּאת, לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ--כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ.

V. Remembering the Exodus , -'transformative memory'

A. The reason for Shabbat, in the Ten Commandments

שמות פרק כ	דברים פרק ה
ז זָכוֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַדְּשׁוֹ. ח שְׁשַׁת יָמִים תַּעֲבֹד, וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלֶאכֶתְךָ. וַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי-- שַׁבָּת לֹא-תַעֲשֶׂה כָּל-מְלֶאכֶה אֹתָהּ... וְגַרְדָּ, אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ. <i>followed by reason</i> י כִּי שְׁשַׁת-יָמִים עָשָׂה ה' אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ, אֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם, וַיִּנַּח, בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל-כֵּן, בָּרַךְ ה' אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת--וַיְקַדְּשֵׁהוּ.	יא שְׁמוֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַדְּשׁוֹ... יב שְׁשַׁת יָמִים תַּעֲבֹד, וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלֶאכֶתְךָ. וַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי-- שַׁבָּת... לֹא תַעֲשֶׂה כָּל-מְלֶאכֶה אֹתָהּ... וְגַרְדָּ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ. <i>followed by reason:</i> ל-לְמַעַן יִנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ, כַּמוֹד. יד וְזָכַרְתָּ, כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיֹּצִיאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה; עַל-כֵּן, צִוָּךְ ה'...

B. 'Remember You Were a Slave' / a REFRAIN in Sefer Devarim

יז לֹא תִטֶּה, מִשְׁפָּט גֵּר יְתוֹם; וְלֹא תִחַבֵּל, בְּגֹד אֶלְמָנָה. וְזָכַרְתָּ, כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם, וַיִּפְדֶּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, מִשָּׁם;	24:17 You shall not pervert the justice due to the stranger, or to the orphan or widow.... But you shall remember that you were a bondman in Egypt,
יט כִּי תִקְצֹר קַצִּירְךָ בְּשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בְּשָׂדֶךָ, לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ--לִגְר לִיתוֹם וְלְאֶלְמָנָה יִהְיֶה.. וְזָכַרְתָּ, כִּי-עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם	19 When you reap your harvest, you must forget a sheaf in the field, do not go back to fetch it; it shall be for the stranger, for the orphan, and widow... Remember that you were a bondman in Egypt...

Emulating God - according to Devarim 10:17-19

יז כִּי, ה' אֱלֹהֵיכֶם--הוא אֱלֹהֵי
הָאֱלֹהִים, וְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים: הָאֵל הַגָּדֹל
הַגִּבּוֹר, וְהַנּוֹרָא, אֲשֶׁר לֹא-יִשָּׂא פָנִים,
וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד.

17 For the LORD your God, He is God of gods, and Lord of lords, the great God, the mighty, and the awful, who regardeth not persons, nor taketh reward.

יח עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יְתוּם, וְאִלְמָנָה; וְאֶהֱבֵב
גֵר, לְתֵת לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה.
יט וְאֶהֱבַתֶּם, אֶת-הַגֵּר: כִּי-גֵרִים
הֵייתֶם, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

18 He doth execute justice for the fatherless and widow, and loveth the stranger, in giving him food and raiment. 19 Love ye therefore the stranger; for ye were strangers in the land of Egypt.

C. REMEMBER YOU WERE A STANGER /enveloping Shmot 22:20 -> 23:9

כ וְגֵר לֹא-תוֹנֶה, וְלֹא תִלְחָצְנֶנּוּ: כִּי-גֵרִים
הֵייתֶם, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.

22:20 Do not wrong a stranger, nor oppress him; for you were strangers in the land of Egypt. Do not afflict any widow, or orphan...

ט וְגֵר, לֹא תִלְחָץ; וְאַתֶּם, יִדְעֶתֶם אֶת-
נֶפֶשׁ הַגֵּר--כִּי-גֵרִים הֵייתֶם, בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם.

23.9 And do not oppress a stranger- for you know the heart of a stranger, seeing you were strangers in the land of Egypt.

D. A YEARLY commandment, or a DAILY commandment ! / Devarim 16:1-3

א שְׁמֹר, אֶת-חֹדֶשׁ הָאֲבִיב, וְעֲשִׂיתָ פֶסַח,
לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ: כִּי בַחֹדֶשׁ הָאֲבִיב,
הוֹצִיאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם--לַיְלָה.

1 Observe the month of Abib, and keep the passover unto the LORD thy God; for in the month of Abib the LORD thy God brought thee forth out of Egypt by night.

ב וְזָבַחְתָּ פֶסַח ...

2 And thou shalt sacrifice the passover....

ג לֹא-תֹאכַל עִלְיוֹ חֵמֶץ, שִׁבְעַת יָמִים
תֹּאכַל-עִלְיוֹ מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי: כִּי בַחֲפֹזוֹן,
יֵצְאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם--
לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת-יוֹם צֵאתְךָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

3 Thou shalt eat no leavened bread with it; seven days shalt thou eat unleavened bread therewith, even the bread of affliction; for in haste didst thou come forth out of the land of Egypt; that thou mayest remember the day when thou camest forth out of the land of Egypt all the days of thy life.

VI. v'Hi sh'Amda - An eternal covenant

[not just a one-time' - 'get out of Egypt' card

Based on Tehillim 105 [see appendix]

See also Yehoshua 24 - to understand why we begin with:
"m'tchila"...

Not how that chapter proves not only that our ancestors were idol worshipers, but also that God chose us to serve Him!